

Tudalom és művészet

ÖSSZEÁLLITJA: *Magyar Bálint*

16 V Á R B A Z Á R

A Várkert alatt a Dunaparton különös emberek sétálgatnak időnkint. Legtöbbje szakállt visel és fehér vagy földszürke köpönyeget. Olyan látványt nyújtanak, mintha valamelyik régmúlt, görög város Agorája repült volna ide a budai Dunaparra.

Különösen akkor emlékeztetnek a klasszikus időkre ezek a szakállas és mégis gyermekien tisztaszemű, vitatkozó fejek, amikor a nap már lebukott, az autók ritkán járnak a Várbazár előtt és csöndes félhomály borul a szobrászműtermek árkádjaira.

Már ötven éve, hogy szobrászok lakják a Várkertet, szegélyező bazár hűvös termeit. Akkor engedte meg a bécsi udvarnagyi hivatal Ströbl Alajosnak, hogy ide helyezze műtermét.

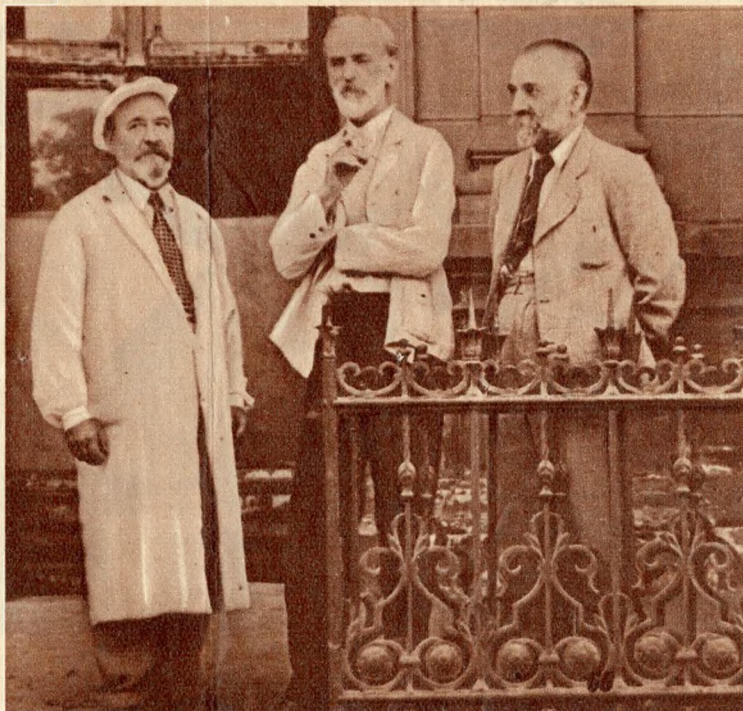
A mostani művészek közül a legidősebbek: Füredi Richárd, Dankó József, Istók János és Markup Béla, már negyven éve dolgoznak a várbazár műtermében. Meglátogattuk őket. A négy szenior közül azonban csak hármat találtunk otthon.

— Valamikor nyitott loggiák voltak a mai műtermek — kezdte Füredi Richárd. — Az egész mai szobrászcsor csak díszül szolgált a királyi vár kertjéhez. De a nyitott árkádokat szeméttel fújta be a szél és éjszakánként csavargók aludtak bennük. Valóságos büntanya lett ez a díszes épületsor és ezért a rendőrség beüvegeztette a loggiákat. 1870 körül elhatározták, hogy az üres termeket valamiképpen hasznosítják. Kereskedőknek adták bérbe az egész sort. Így kapta a Várbazár nevet. A kereskedők azonban sorra tönkrementek és becsuktak, mert akkoriban még igen kicsi volt a forgalom a budai Dunaparton. Sokáig ismét üresen állt a bazár. Végül is kiadták a Budai Színkörnek, mely itt tartotta díszletraktárát. Később néhány évig itt volt a történelmi arcképcsarnok. És végül jöttünk mi, szobrászok, Ströbl példáját sokan követték. Akkoriban még csak egyszerűen beköltözött valaki és punktum. Később a kultuszminisztérium vette kezelésbe a Várbazárt és azóta jutalomként adományozzák a műtermeket a szobrászoknak.

Sajátmagáról nem akar beszélni Füredi. De a többiek sem szívesen. Markup is szomszédjairól beszél először:

— Hármunk közül Füredi a legmodernebb. Örökifjú az életben és a művészetben egyaránt. Istók derűs, kedves székely.

— En? Szóba sem jövök. Sétáprozódtam a gondok és az állatok között. Nem találok helyemet. Menekülök magam és az emberek elől. Ezért mintázok állatokat. Mióta a parlamenti oroszlánokat csináltam, azóta úgy is ismernek, mint állatszobrászt. Pedig lényegében nincs külön állat- és emberszobrász. Én az állato-

A Várbazár doyenjei
(Schubert foto)

kat valóban jobban szeretem az embereknél. Ennyi az egész. Egyébként ha nálunk valakit kikiáltanak állatszobrásznak, az csak arra jó, hogy az emberszoborra vonatkozó pályázatokból kiessék.

— Pedig én — folytatja — sokat elmélkedtem egyéb problémák fölött is. A művészetben is kifejezésre akartam juttatni aziai eredetünket.

Azután Istók Jánoshoz tértünk be. A zsúfolt műteremben csupa portré. De mind között legjobban a mester érdekes művész-arca fog meg. Olyan, mintha ötvenéves volna.

— Hatvanhat éves elmúltam — mondotta Istók. — Talán a sok küzdelem teszi, hogy fiatal maradtam. Meg az is, hogy mindennél jobban szeretem a levegőt, az erdőt, a vizet.

Azután a szobrászok és festők nagy problémáiról beszélgettünk.

— Folyton a fiatalokról beszélnek és közben elfeledkeznek rólunk — mondja. — Segítik a fiút és megvonják az életlehetőséget az apától. Pedig ha

Füredi Richárd

Istók János

a művész nem dolgozik, azzal a nemzeti művészetet fosztják meg alkotásaitól.

Beszélggettünk a Bem-szoborról, Bartha Miklós szoborról, a hetes huszárak hősi emlékééről és a többi híres Istók szoborról. Utoljára pedig arról a most készülő borongós lelkes női arcról, melyből a most elhunyt Mészárosné Kisfaludy Mária festőművész nő arca tekint ki a műterembe.

Elbúcsúzunk tőle is. Ugyanúgy, mint Füredi és Markop, Istók is szelíden elutasítja a fényképezést, amikor arra kértük, hogy engedje magát munkájában lefotografálni. Mintha összebeszéltek volna, olyan egyforma szavakkal, olyan húzódozva, olyan szelíden

Istók Jókai szobra

idegenkedve mondták mind a hárman, hogy: valaki vagy dolgozik, vagy fényképezeti magát.

Mikor elhaladtunk a Várbazár előtt, egyszerre csak kinyílt az egyik műterem barna ajtaja. Vidám, csillogószemű, szakállas fej nézett ki rajta. Fűredi Richárdé, aki utánunk kiáltotta:

— Aztán írja meg azt is, hogy mindhárman elhatároztuk, hogy száz évig fogunk élni... Molnár Miklós.

Markup csonkfáragványa

Műteremsarok Fűredinél

Markup Béla